

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**Міжнародна науково-практична онлайн-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВА, ПСИХОЛОГІЇ ТА
ПЕДАГОГІКИ В УМОВАХ ВІЙНИ»
13-14 квітня 2023 року**

Біла Церква
2023

УДК 340

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р екон. наук, ректор.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук.

Ковальчук І.В., канд. юрид. наук.

Бровко Н.І., д-р. юрид. наук.

Олешко О.Г., канд. с.-г. наук.

Відповідальна за випуск – Бровко Н.І., д-р. юрид. наук.

Актуальні проблеми права, психології та педагогіки в умовах війни: матеріали міжнародної науково-практичної онлайн-конференції. 13-14 квітня 2023 р. Білоцерківський НАУ. 207 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

Сокиринська О.А. Правовий аналіз відповідальності за створення канцеляційних таборів у збройних конфліктах.....	68
Слободянюк В.С., Сокиринська О.А. Цивільні об'єкти, що знаходяться під захистом міжнародного гуманітарного права.....	71
Prisac A.V. General competence is a premise for the existence of the administrative form and the mixed form of civil rights defense.....	75

Секція 3 Актуальні питання цивільного, господарського, екологічного, земельного, аграрного права, трудового права та права соціального забезпечення в умовах воєнного стану

Пахомова А.О. Основні тенденції міжнародного захисту цивільних прав.....	78
Іванова М.А., Ярошевська Т.В. Теоретико-правове регулювання сурогатного материнства з іноземним елементом.....	81
Інгульська Д.А., Лаговська Н.В. Особливості правового регулювання договорів купівлі-продажу нерухомого майна в умовах воєнного стану.....	85
Аргат Я.П. Питання банкрутства фізичної особи в умовах воєнного стану.....	87
Настіна О.І. Правові питання примусової евакуації дітей в умовах правового режиму воєнного стану.....	89
Обіюх Н.М. Сучасні правові аспекти рекреаційного природокористування.....	91
Мельник В.О. Охорона та збереження природних ресурсів у сільській місцевості.....	94
Кофанова О.В., Кофанов О.Є., Фесенко П.О. Проблеми гармонізації законодавства України з країнами Європейського союзу в сфері альтернативних моторних палив.....	96
Єфремова І.І., Ломакіна І.Ю. Психологічні та правові аспекти мобінгу.....	100
Черевань А.А., Андрійв В.В. Щодо організації трудових відносин: виклики сьогодення та шляхи їх подолання.....	104
Малишко І.В. Соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей в умовах війни.....	107

Секція 4 Актуальні питання педагогіки в умовах воєнного часу

Цвид-Гром О.П. Електронний документообіг у ЗВО: переваги та перспективи.....	110
Тимчук І.М., Погоріла С.Г. Формування наукового мислення студентів-юристів на заняттях з української мови за професійним спрямуванням.....	111
Пацян А.С., Литвин В.А. Організація самостійної роботи учнів на уроках хімії в умовах воєнного часу.....	115
Ордіна Л.Л. Самостійна робота студентів як засіб формування академічних компетенцій.....	119
Лебедєва І.Л. Діджиталізація як шлях забезпечення інтеграційних процесів в освіті.....	121
Двореченцева А.С., Галієва О.М. Зміст та суть поняття «критичне мислення».....	125
Береговенко Н.С. Перекладацькі трансформації, що використовуються для перекладу параметричних прикметників (на матеріалі фільмів каналу bbc “the blue planet” та “life”).....	127
Тарасюк А.О. Communicative effectiveness of native suggestive texts.....	131
Жуков В.П., Сун Цзянь Формування організаційно-педагогічних навичок майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах воєнного стану.....	133
Хахула Л.П., Хахула Б.В. Модель компетентнісного зростання викладача ЗВО за діяльнісного функціонування у складних соціальних умовах.....	137
Ігнатенко В.Д. Асинхронне навчання як можливість реалізовувати освітній процес в умовах воєнного стану.....	140

здатністю (Л. Ладна, С. Терно, Д. Халперн, О. Черновський, О. Меленко, Л. Гриндей), видом мислення (Дж. Д'юї, Р. Пауль), процесом (І. Лернер, М. Ліпман), особистісним судженням або свідомим зусиллям (Ф. Станкато, З. Хусін), різновидом рефлексії (О. Тягло). Відповідно до таких узагальнень робимо висновок, про неоднозначність досліджуваного поняття та необхідність формування власної позиції щодо даного феномену. Тому погоджуємось із позицією дослідників Л. Ладна, С. Терно, Д. Халперн, О. Черновський, О. Меленко, Л. Гриндей та розуміння цього поняття, яке вказано у концепції «Нова українська школа» у контексті нашого дослідження, поняття «критичне мислення» будемо використовувати як вміння або здатність.

Список використаних джерел:

1. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник [для студ. вищ. навч. закл.]. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 1008 с.
2. Медіаосвіта в загальноосвітній школі : навчально-методичний посібник / заг. ред. О. П. Янкович. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. 160 с.
3. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи : схвалено рішенням колегії М-ва освіти і науки України від 27.10.2016 р. / Міністерство освіти і науки України. Київ, 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 01.03.2023).
4. Павленко В. В. Розвиток креативності молодших школярів : монографія / за ред. О. Є. Антонової. Житомир, 2017. 158 с.
5. Партико Т. Б. Загальна психологія : підручник для вищ. навч. закл. Львів : Літопис, 2005. 464 с.
6. Професійне мислення як фактор становлення сучасного правника : навчальний посібник / за ред. О. К. Черновського, О. В. Меленко, Л. М. Гриндей. Чернівці : Технодрук, 2021. 220 с.
7. Терно С. О. Розвиток критичного мислення старшокласників у процесі навчання історії. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2011. 275 с.
8. Терно С. О. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти : наукове видання. Запоріжжя : Просвіта, 2009. 268 с.
9. Тягло О. В. Критичне мислення : навчальний посібник. Харків : Основа, 2008. 192 с.

УДК 81'367.623=111=161.1:791

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДУ ПАРАМЕТРИЧНИХ ПРИКМЕТНИКІВ (НА МАТЕРІАЛІ ФІЛЬМІВ КАНАЛУ ВВС “THE BLUE PLANET” ТА “LIFE”)

Береговенко Н.С.,

асистент кафедри романо-германської філології та перекладу

Білоцерківський національний аграрний університет

м. Біла Церква, Україна

Сучасний етап розвитку лінгвістики характеризується посиленою увагою до системного аналізу та структурування лексичного складу мови, зокрема назв розміру. Праця присвячена дослідженню параметричних прикметників в англійській мові та способів їх перекладу на українську мову. Під поняттям “параметричні прикметники” ми розуміємо прикметники, які означають великий чи малий розмір предметів та об’єктів навколишнього світу.

Параметричним прикметникам присвячена низка праць у вітчизняних мовознавчих студіях. Дослідження прикметників розміру здійснювалося не тільки на матеріалі різних мов (української, російської, англійської, німецької, давньогрецької та інших), але й в різних аспектах, як-от: 1) їх структурно-семантичних особливостей (Архелюк В. В., Гумовська Г. Н., Дзеньдзюра Н. І., Жукова В. В., Кривченко Е. Л., Любкін В. В., Маргалітадзе Т. Д., Рудик Т. З., Соколова В. М., Соловійова О. В., Стальмашевська Е. В., Хавкіна О. М., Шрамм А. Н., Щебликіна Т. А., Givon T.); 2) їх парадигматичних особливостей (Архелюк В. В.); 3) синтагматичних особливостей (Архелюк В. В., Левицький В. В., Сергєєва Е. Н., Beard R., Bolinger D.); 4) в типологічно-зіставному аналізі (Кшановський О. Ч.); 5) сполучуваності таких прикметників у когнітивному аспекті (Андрусь А. Ф., Архелюк В. В., Афанасьєва Т. В., Бистрова Л. В., Гумовська Г. Н., Пахолок Г. М., Соловійова О. В.); 6) синонімія та антонімія (Аксьонова-Пашковська Г. В., Бублик О. В., Денисова С. П., Олівер Е., Харитончик З. А.); 7) компаративний аналіз (Зімон Г., Котнюк Л. Г., Kiefer F.); 8) кількісні параметри (Бистрова Л. В., Капатрук М. Д., Линник Т. Г.); 9) граматики (Вольф Е. М.).

Незважаючи на значні досягнення вітчизняної та зарубіжної лінгвістики у вивченні параметричних прикметників та неослабний інтерес вчених до них, не розв’язаним й досі залишається ряд проблем. Так, проблема польової семантики прикметників з їх широким діапазоном лексичної сполучуваності належить до недостатньо вивчених, хоча вони досить багаті своєю семантикою і активно вступають в синонімічні та антонімічні зв’язки та відношення. Крім цього, недостатньо висвітлена проблема адекватного перекладу та вибору лексичного відповідника з широкого ряду синонімів, які входять до лексико-семантичної групи параметричних прикметників. Це зумовлено тим, що синоніми нерідко характеризуються тільки незначними семантичними і стилістичними відмінностями, про які зазвичай не здогадуються люди, які вивчають англійську мову, але які обов’язково потрібно знати перекладачеві, щоб зробити правильний вибір варіанта перекладу [1, с. 19].

Відомо, що процес перекладу не зводиться до механічного лінійного відтворення оригіналу. Перекладач обов’язково приводить текст друготвору у відповідність до норм корелюючої мови. *Мовна норма – сукупність загальноприйнятих правил реалізації мовної системи, які закріплюються у процесі*

спілкування [4, с. 78]. Норма диктується й випрацьовується вихованням і освітою: родиною, оточенням, дошкільними й шкільними закладами, середньою спеціальною та вищою школами, літературою, театром, кіно-, радіо- й телевізійними передачами – усіма засобами масової інформації, а тепер ще й Інтернетом. Норма не є незмінною константою. Суспільство, час і простір, у якому функціонує мова, змінюються і зазвичай змінюють ті чи інші мовні норми. Тобто мовна норма – це категорія історична, вона утворювалася протягом століть, і тому дуже важливо знати норми тієї чи іншої мови, оскільки без них не може існувати переклад.

Будучи носієм іншої мови, перекладач часто змушений використовувати низку трансформацій, щоб привести текст у відповідність до норм цільової мови, що зумовлює вживання лексико-граматичних трансформацій. І тому, щоб вірно відтворити зміст іншомовного тексту, перекладачі вдаються до різноманітних трансформацій, які спричиняють часткову або повну зміну структурних одиниць оригіналу. У праці “*трансформація*” розглядається як “*відтворення змісту мовних одиниць чужомовного тексту засобами власної мови*” (за Зарицьким). У сучасному перекладознавстві традиційно виділяють наступні трансформації: граматичні, лексичні та стилістичні. Ми хочемо висунути припущення, що при перекладі науково-популярної серії каналу BBC “*The Blue Planet*” та “*Life*” не буде спостерігатись використання стилістичних трансформацій, оскільки ми маємо справу не з художнім твором. До того ж, з огляду на багату синонімію англійської мови, імовірно у перекладі буде траплятися трансформація генералізації, оскільки описовий переклад був би недоцільним з огляду на те, що перекладач повинен вкластися у часові рамки демонстрації сюжету.

Отже, з-поміж *граматичних* трансформацій виокремлюють: 1) *заміну однієї частини мови на слово іншої частини мови*; 2) *додавання*; 3) *вилучення*.

Заміна частин мови є дуже поширеним прийомом перекладу і використовується через різного роду лексичні та граматичні особливості мов оригіналу та розбіжності у мовленнєвих нормах. Така трансформація може застосовуватись до слів майже всіх частин мови, однак найчастіше це спостерігається у таких частин мови, як іменник, прикметник, дієслово та прислівник. Трансформація заміни частини мови на слово іншої частини мови застосовується лише у тих випадках, коли збереження частиномовної характеристики слова, що перекладається, призводить до порушення граматичних норм мови перекладу та норм слововживання [2, с. 51].

Трансформація *додавання* полягає у введенні в переклад лексичних елементів, відсутніх в оригіналі, з метою правильної передачі змісту речення (оригіналу), що перекладається та дотримання мовленнєвих та мовних норм, що існують в культурі мови перекладу. Тобто внаслідок цієї трансформації в перекладі

збільшується кількість слів, словоформ або членів речення з метою правильної передачі змісту оригіналу [1, с. 34].

Одним із виявів компресії при перекладі є **вилучення** певних компонентів словосполучень або членів речення. Причина такого виду трансформацій полягає перш за все у відмінностях граматичної будови англійської та української мови і традицій мовлення англійською та українською мовами. З метою уникнення тавтологічних лексичних елементів, які за нормами перекладу є частинами імпліцитного смислу тексту використовується трансформація вилучення [2, с. 50].

Перекладацькі **лексичні трансформації** – це різного роду зміни лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою адекватної передачі їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик із врахуванням норм мови перекладу та мовленнєвих традицій культури мови перекладу. До них відноситься: *перестановка слова (пермутація), контекстуальна заміна, антонімічний переклад, смисловий розвиток*. Сутність трансформації **перестановки слова** полягає у тому, що при перекладі лексичні елементи міняються місцями (змінюють позицію на протилежну). Найчастіше елементами, які підлягають перестановці є слова, словосполучення і частини складного речення [3, с. 178].

Контекстуальна заміна – це така лексична перекладацька трансформація, внаслідок якої перекладним відповідником стає слово або словосполучення, що не є словниковим відповідником і що підібрано із врахуванням контекстуального значення слова, яке перекладається, його контексту вживання, норм та традицій. Слід зазначити, що не існує точних правил створення контекстуальних заміни, оскільки переклад слів у таких випадках залежить від контексту їхнього вживання [2, с. 26]. Одним із прийомів контекстуальної заміни є **смисловий розвиток** – це така лексична трансформація, коли в перекладі використовується слово, значення якого є логічним розвитком значення слова, що перекладається. Така трансформація є необхідною у тому випадку, коли різні традиції мовлення та мовні норми заважають досягненню адекватності перекладу [3, с. 28].

Антонімічний переклад або формальна негативація – один із найпоширеніших прийомів при перекладі. Суть його полягає в тому, що слово, що перекладається, не замінюється на антонім у мові перекладу, а змінює лише форму на протилежну, тоді як зміст, значення залишається без змін. Вважається, що формальна негативація є одним із прийомів контекстуальної заміни, тобто такої лексичної заміни, що можлива лише в певному контексті [3, с. 30].

Отже, параметричні прикметники сучасної англійської мови, як правило, відтворюються адекватно, але при цьому із застосуванням низки лексико-граматичних трансформацій (26%). Аналіз матеріалу методом суцільної вибірки дозволив встановити найбільш поширені перекладацькі трансформації. Вони залучалися нерівномірно, перевага надається трансформаціям вилучення (5,2%),

додавання (3%), заміні слова однієї частини мови на слово іншої, а саме – номіналізації (4,4%), адвербалізації (4,6%), вербалізації (2,2%) та лексичній заміні (2,8%), генералізації (1,2%), значно менше засвідчено смислового розвитку (0,8%), перестановки або пермутації (0,6%), антонімічного перекладу (0,6%), описового перекладу (0,4%) та конкретизації (0,2%), зовсім не використано стилістичних трансформацій.

Список використаних джерел:

1. Зарицький М. С. Переклад: створення та редагування : Посібник / М. С. Зарицький. К. : Парлам. Вид-во, 2004. 120 с.
2. Карабан В. І., Мейс Дж. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову / В. І. Карабан. В. : Нова Книга, 2003. 608 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Частина 2. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі / В. : Нова Книга, 2001. 303 с.
4. Сімонок В. П. Мовна картина світу. Взаємодія мов / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. К. : Основа, 1998. 171 с.

УДК 811.111'04'23:22.04

COMMUNICATIVE EFFECTIVENESS OF NATIVE SUGGESTIVE TEXTS

Тарасюк А.М.,

старший викладач кафедри романо-германської філології та перекладу

Білоцерківський національний аграрний університет

м. Біла Церква, Україна

Language performs two main functions: communicative, as the most important means of human communication, and cognitive (cognitive, epistemological), as a means of externalizing mental searches.

Linguist V. M. Manakin also emphasizes the importance of suggestion as a pragmalinguistic phenomenon that forms a pragmatic-affective dimension in which a person reflects the world of his feelings [2, с. 196]. The influence of suggestors is aimed at interpreting the communication partner's knowledge and his/her value system. Taking into account the processes of interaction inherent in this phenomenon, suggestive linguistics brings to the question of the communicative plan and means of ensuring successful communication. To understand the communicative effectiveness of the suggestive text of native advertising and the further interpretation of the suggestion, it is worth considering the typology of influences as a whole.

In our opinion, a comprehensive approach to the issue of differentiation of influence is offered in the study of T. Yu. Kovalevska, who emphasizes the blurring of the boundaries between suggestion, persuasion and actual suggestion, in particular distinguishing: